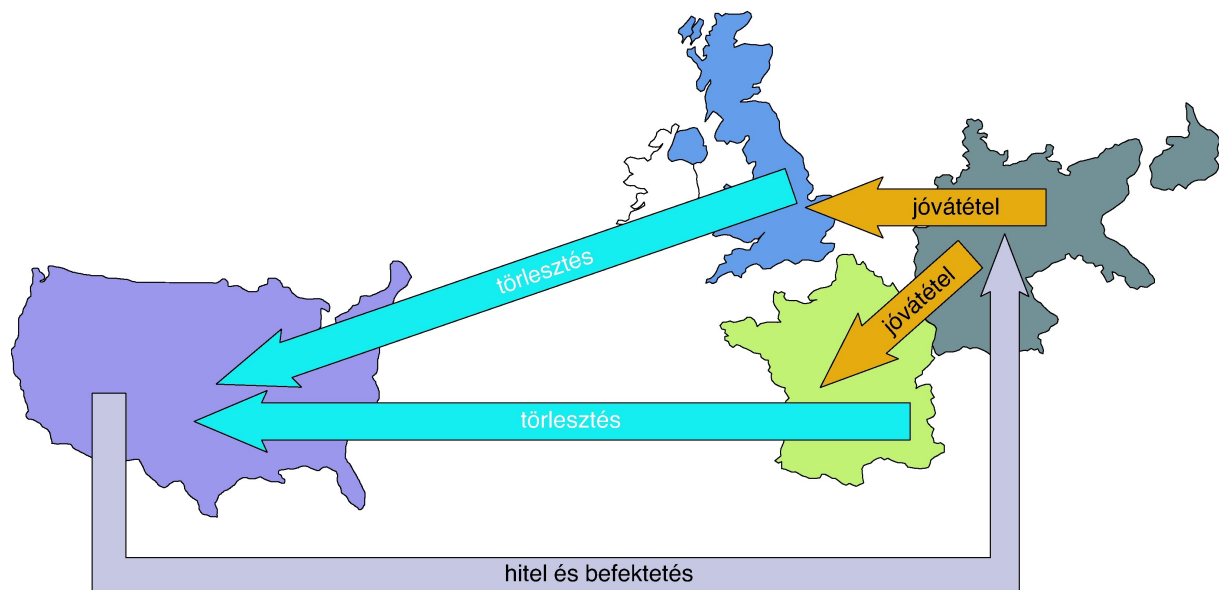

Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra
A világgazdaság az 1920-as és 1930-as években

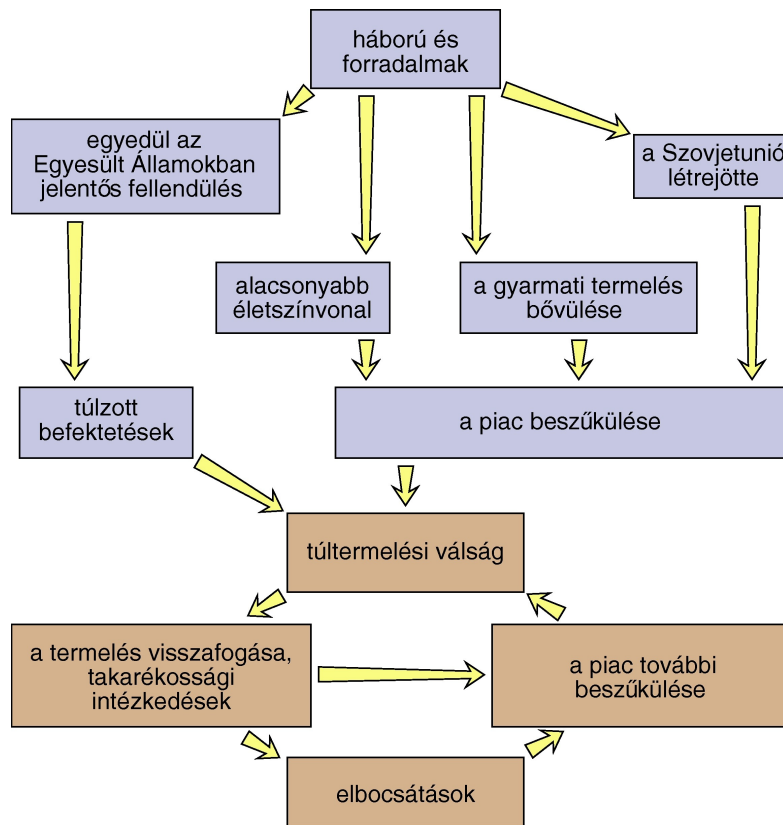
Ismertesse és elemezze a források és ismeretei alapján a két világháború közötti főbb világgazdasági folyamatokat! Válaszában az alábbi szempontokra térjen ki:

- a viszontbiztosítási rendszer alapjainak és működésének elemzése;
- a világgazdasági válság kirobbanása, okainak feltárása;
- a válság mechanizmusának elemzése;
- a válságkezelés elméleti és gyakorlati módozatainak feltárása.

A Dawes-terv sematikus ábrája

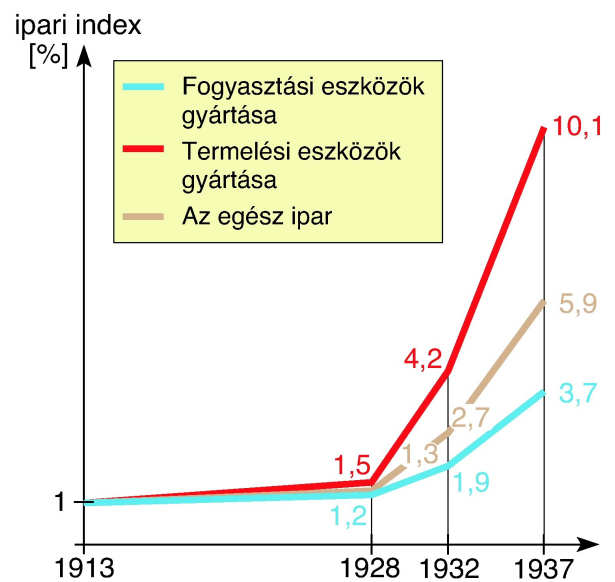
„Mivel a háború következményeként Németország hitelezői már-már teljesítőképességük határait súroló adókat fizetnek, Németországnak is évről évre fizetőképességének felső határáig kell adót fizetnie. Ez összhangban van a versailles-i szerződés azon igazságos és alapvető elvével, amelyet Németország 1919. május 29-i jegyzékében ismételten megerősített, „miszerint a német adózási rendszernek viszonylag ugyanolyan keménynek kell lennie, mint bármely, a bizottságban képviselt hatalom országában.” Ennél a felső határnál többet nem is várhatunk, és ennél kevesebb megszabadíthatná Németországot a közös nehézségektől, és az ipari versengésben méltánytalan előnyt biztosítana számára. Ezt az elvet váltja valóra a terv. E tervben olyan utasításokat dolgoztak ki, amelyek rugalmas alkalmazkodással kezdettől fogva arra irányulnak, hogy a termelékenység legmagasabb fokát biztosítsák, ami Németország folyamatos és növekvő produkálásával összeegyeztethető. Hogyha egyszer Németországban helyreállnak a rendes gazdasági körülmények és a rendes termelékenység, meggyőződhetünk arról, hogy a legnagyobb mértékben reményteljes becslések a jövőben elérhetőként megcsillanó összegek tekintetében mindenképpen beigazolódnak. Azonban a felépülés nélkül azok a jóvátételi fizetések, amelyeket el lehetne érni, csekély értékűek lennének ahhoz, hogy a hitelező nemzetek sürgős szükségleteit kielégítsék.” (Dawes-terv, 1924)

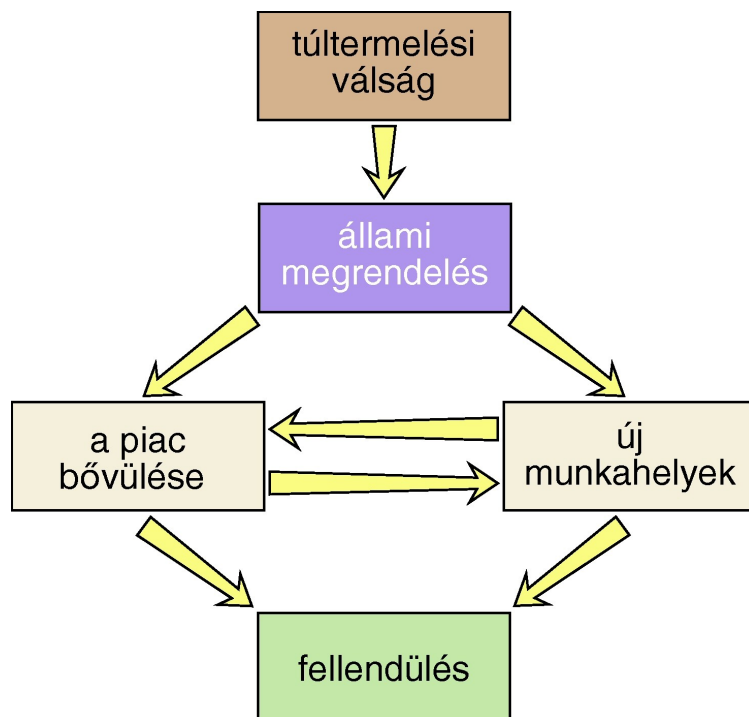
A válság természetrajza

Kávével fűtött mozdony a válság idején

A Szovjetunió gazdasági mutatói

„Ha a kincstár ócska palackokat megtöltene bankjegyekkel, megfelelő mélységben elásatná őket... s azután ... a magán-vállalkozókra bízna, hogy újból kiassa a bankjegyeket, ...nem lenne munkanélküliség, és a visszahatások révén a társadalom reális jövedelme és tőkevagyonja is valószínűleg jelentősen nagyobb lenn.” (Keynes)

„A mi feladatunk jelenleg nem új erőforrások feltárása és felhasználása vagy több áru termelése. Hétköznapi, egyáltalán nem drámai munkára van szükség: a meglevő erőforrások és vállaltok felhasználásának biztosításáról, felesleges termékeink külső piacainak visszaszerzéséről, a nem kielégítő fogyasztás problémájának

megoldásáról, a termelés és a fogyasztás összhangjának megvalósításáról, a javak és áruk igazságosabb elosztásáról, a meglevő gazdasági szervezetnek a nép szükségleteihez való idomításáról.” (Roosevelt választási beszédéből, 1932)

Hitler autópályát ad át

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK GAZDASÁGI MUTATÓI (1929–1945)			
Év	Munkanélküliségi arány (%)	A nemzeti össztermék milliárd dollárban (GDP)	A költségvetés hiánya a GDP-hez képest (%)
1929	3,2	822	–1,1
1930	8,7	750	–0,3
1931	15,9	692	2,8
1932	23,6	600	2,4
1933	24,9	587	2,2
1934	21,7	633	4,1
1935	20,1	681	3,6
1936	16,9	778	4,5
1937	14,3	811	0,3
1938	19,8	779	2,1
1939	17,2	841	2,8
1940	14,6	906	1,1
1941	9,9	1071	4,1
1942	4,7	1285	20,8
1943	1,9	1541	24,3
1944	1,2	1670	25,8
1945	1,9	1602	19,9

Értékelési útmutató (4. tétel)

Szemponatok	Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése, témátartás, a lényeg kiemelése	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> • elemzi a viszontbiztosítási rendszer alapjait és működését; • feltárja a világgazdasági válság kirobbanásának okait; • elemzi a válság mechanizmusát; • feltárja a válságkezelés elméleti és gyakorlati módozatait. 	12
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> • tisztában van a két világháború közötti korszak gazdasági jelenségeinek térbeli sajátosságaival (pl. a piac beszűkülése, a válság kiterjedése, Tennessee), és ezek következményeivel; • a problémát jól helyezi el az időben, tisztában van az előzményekkel és a nemzetközi háttér időrendjével. 	6
A szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> • előadásában használja a témához kapcsolódó általános fogalmakat (pl. válság, konjunktúra, infláció, munkanélküliség, infrastruktúra); • használja a téma szakkifejezéseit (pl. autópálya, hadiipar, állami beavatkozás, viszontbiztosítási rendszer); • feleletében a fogalmakat jelentésüknek megfelelően használja. 	6
Források használata és értékelése	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> • rögzíti a viszontbiztosítási rendszer összetevőit (pl. USA segély a németeknek, német jóvátétel, Anglia és Franciaország visszafizeti kölcsöneit); • rögzíti a válság lehetséges okait (pl. túltermelés, a tőzsde túlfűtöttsége, a piac beszűkülése); • rögzíti a válság kibontakozásának elemeit (pl.: termelés visszafogása, elbocsátások, piac további beszűkülése) • rögzíti a megoldási kísérletek közös momentumait (pl. állami beavatkozás, közmunkák, infrastrukturális beruházások, munkaalkalmak teremtése, verseny korlátozása). 	12
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, a történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> • elemzi a húszas évek konszolidációjának alapjait (pl. alapja az amerikai prosperitás, annak az amerikai fogyasztás, a német jóvátételi hajlandóság); • elemzi a megoldási kísérletek összetevőit (pl. olyan területeket fejleszt az állam, melyek megrendeléseket teremtenek, de nem terhelik a piacot, az állam elszakad az aranyalaptól és növeli az újraelosztást, hogy tudja finanszírozni akcióit, az Egyesült Államokban megőrizték a demokráciát a változások során); • elemzi a megoldás gazdasági és politikai következményeit (pl. az állam szerepének növekedése, a polgár kiszolgáltatottságának fokozódása, a tömegek befolyásolásának növekedése); • önálló ismereteivel, következtetéseivel, megállapításaival kiegészíti feleletét. 	18
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítése	<ul style="list-style-type: none"> • A vizsgázó egész mondatokban, folyamatosan fejti ki gondolatait, és szabatosan fogalmaz. • A felelet szerkezete alkalmas a téma kifejtésére. • A gondolatmenet logikus. 	6
Összesen		60